

в свою чергу призводить до руйнування соціальних інститутів, зростання рівня тривожності і стресу, девіантної поведінки, соціальних конфліктів. Світ поступово занурюється в стан невизначеності і хаосу. Наяву варіант реалізації теорії керованого хаосу в дії. Військові конфлікти пришвидшують протікання соціальних процесів, а також наростання негативних тенденцій в свідомості і поведінці індивідів. Масова свідомість стає швидко мінливою, сприятливою до маргіналізації і радикалізації. Швидкі та непередбачувані зміни, дестабілізують традиційні соціальні системи та інститути, роблять малоефективними традиційні моделі соціального життя.

Традиційні моделі управління стають малоефективними, а механізми адаптації втрачають свою функціональність. Фактично ми на порозі нового етапу суспільного розвитку, на етапі так званої нової реальності, або «нової сучасності». Основною ознакою якої є глибинна трансформація суспільства та усіх його складових. Традиційні соціальні інститути, такі як сім'я, держава, освіта, втрачають свою функціональну стійкість і роль агентів соціалізації. Соціалізація особи в суспільстві втрачає свою цілісність, а соціальне життя стабільність.

Викликані військовими конфліктами порушення соціального порядку і глобальної нестабільності провокують складні психологічні наслідки як для окремої особистості, так і суспільства в цілому. При цьому ті наслідки можуть бути як прямими (людські жертви, руйнування, військові дії, тощо), так і опосередковані (зниження рівня життя, криза діяльності соціальних інститутів, порушення каналів соціальної мобільності). Це впливає не тільки на афективну чи емоційно-вольову сфери особистості, але і на стан громадської свідомості взагалі. Внаслідок цього зростає напруженість, нервово-психічні розлади, невпевненість, паніка, порушення відчуття безпеки і довіри, зростають міграційні настрої.

Нестабільність має і соціокультурну складову, внаслідок поширення культури постмодернізму, мультикультуралізму, кризи моральних і ціннісних пріоритетів.

Військовий конфлікт це ризик, але і шанс для досягнення швидких, непростих, болючих, але бажаних змін, і тому використовується в сучасних умовах для досягнення поставлених цілей. Тривалий період поглиблення соціально-політичної нестабільності є небезпечним ризиком для глобального соціального розвитку. Проблема системного ризику, глобальної кризи є однією з пріоритетних проблем сучасних наукових досліджень.

УДК 32.019.5(477)

Ткачук І., д. екон. наук, проф.

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ІДЕОЛОГІЧНА ОСНОВА КОНЦЕПЦІЇ «МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ»

Анотація. Повномасштабна російсько-українська війна стала каталізатором глибокого переосмислення засад сучасного світового порядку, вказуючи на його структурну нестійкість та обмежену спроможність ефективно реагувати на новітні безпекові виклики. Події останніх років продемонстрували, що існуюча система міжнародних відносин, попри формальну інституційну розвиненість, виявляється недостатньо дієвою у запобіганні агресії, стримуванні ескалації конфліктів та забезпеченні дотримання норм міжнародного права. Водночас спостерігається небезпечна тенденція до утвердження принципу силового домінування у міжнародних відносинах, за якої фактичні можливості держав дедалі частіше переважають над нормативно-правовими відносинами. Це ставить під сумнів фундаментальні засади міжнародного правопорядку та актуалізує дискусію щодо трансформації глобальної системи управління, здатної забезпечити баланс між правом і силою в умовах зростаючої нестабільності. В умовах кризи довіри до державних і міжнародних інститутів національна ідеологія стає тим стрижнем, на якому держава намагається забезпечити свою легітимність та мобілізувати суспільство.

Ключові слова: ідеологія, концепція, публічне управління, інституція, держава.

Tkachuk I., D.Sc. (Econ.), Prof.

Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ukraine

THE IDEOLOGICAL FOUNDATION OF CONCEPT «THE FUTURE OF UKRAINE»

***Abstract.** The full-scale Russian-Ukrainian war has acted as a catalyst for a profound re-evaluation of the foundations of the contemporary world order, highlighting its structural instability and limited capacity to respond effectively to the latest security challenges. Events in recent years have demonstrated that the existing system of international relations, despite its formal institutional sophistication, proves insufficiently effective in preventing aggression, deterring the escalation of conflicts and ensuring compliance with the norms of international law. At the same time, there is a dangerous trend towards the establishment of the principle of power dominance in international relations, whereby the actual capabilities of states increasingly prevail over normative and legal relations. This calls into question the fundamental principles of the international legal order and brings to the fore the debate on the transformation of the global governance system, capable of ensuring a balance between law and power in conditions of growing instability. In a climate of crisis of confidence in state and international institutions, national ideology becomes the linchpin upon which the state attempts to secure its legitimacy and mobilise society.*

***Keywords:** ideology, concept, public administration, institution, state.*

Ведучи мову про відтворення і розбудову держави Україна, необхідно розуміти, що суттєвою ознакою державності є існування державної ідеології. Ідеологія реалізується в ідеологічній функції держави, яка представляє собою напрям державної діяльності, зв'язаної з об'єднанням наших прагнень у єдину систему задля національної могутності. За Вдовичиним І.Я., державна ідеологія виступає ціннісною основою суспільства в умовах соціальних трансформацій, виконуючи функцію захисту суверенітету від зовнішніх впливів [1, с. 15-16].

Метою офіційної державної ідеології є формування візії майбутнього держави, консолідація суспільства, забезпечення національної єдності, посилення інституційної спроможності держави та утвердження демократичних правових цінностей.

Основними засадами ідеологічної функції держави є виховання патріотизму як фундаменту громадянської ідентичності, верховенства, права і справедливості, відновлення та розвиток країни на основі інновацій, відкритості, повага до Збройних Сил України, вшанування жертв війни як моральне ядро суспільної пам'яті.

Зазначена ідеологія виконує об'єднувальну функцію для всіх гілок влади і має стати основою для формування політики у сфері національної безпеки, економічного розвитку, освіти, культури, соціального захисту та відновлення постраждалих територій. Консолідація Української нації здійснюватиметься навколо стратегічних цілей розвитку країни шляхом впровадження комплексу організаційно-правових, освітніх, інформаційних заходів [3, с. 51].

Офіційна державна національна ідеологія є ідейною рамкою для стратегічних документів, концепцій, програм, законодавчих ініціатив, на яких ґрунтуються рішення публічної влади, що забезпечує інституційну цілісність, виступає ціннісною основою державного управління, надає політиці стратегічної послідовності, легітимності та внутрішньої логіки розвитку.

Змістове наповнення ідеологічної функції держави є ідейно-моральні орієнтири, що формують цілісне уявлення про сенс існування держави, призначення людини в суспільстві, напрями національного розвитку, взаємодії громадянина і влади, об'єднують суспільство навколо спільного бачення майбутнього країни. Смыслову основою державної політики України є визнання кожної особи найвищою соціальною цінністю, недоторканність її прав, свобод і честі, взаємна відповідальність громадян і держави, усвідомлення національної ідентичності та належності до української нації, пошана до героїв, традицій, мови, культури тощо. Ці світоглядні цінності становлять ідейну основу функціонування системи освіти,

культури, інформаційного простору, а також для виховання громадян, здатних відповідально діяти в умовах сучасних викликів.

В умовах сьогодення реалізація державної ідеології можлива лише за допомогою формування правової адекватної ідеології кожного громадянина. Це системний процес формування у громадян і суспільства стійкого розуміння принципів верховенства права, поваги до законодавства, відповідального ставлення до виконання юридичних норм як основи демократичного співжиття, що надасть їй здійсненню гарантовану значущість, яку розуміє і держава, і громадяни України.

Розуміння державної ідеології кожним громадянином – це усвідомлене, критично осмислене і внутрішньо прийнятне сприйняття базових цінностей: гідність, свобода, справедливість, патріотизм, демократія, єдність. Особа асоціює себе з українським суспільством, відчуває належність до національної спільноти, поділяє бачення майбутнього держави, тобто активна внутрішня позиція, що проявляється у відповідальному ставленні до держави, суспільства та спільного майбутнього.

Відтак, державна ідеологія виступає системоутворюючим елементом, що визначає зміст, пріоритети реалізації функцій держави у політичній, соціальній, економічній, гуманітарній та безпековій сферах. Вона забезпечує смислову цілісність державного управління та надає нормативно-ціннісне підґрунтя для формування і реалізації ефективної публічної політики, що являється квінтесенцією державної політики [3, с. 210].

Для розробки концепції майбутнього України необхідно створити нову інституцію – Національну раду, яка формуватиме ініціативну групу інтелектуалів для організації написання та опрацювання проєкту державної ідеології, в основу якого закладатиметься Конституція України та інші нормативно-правові акти, залучатиме максимальну кількість суспільних інститутів з метою чіткої правової ідентифікації в головних питань життя країни, забезпечуватиме контроль за виконанням владою ідеологічних індогенів, закріплених нормативними документами.

Джерела та література

1. Сучасна парадигма публічного управління : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції (19-22 жовтня 2021 р.) / За наук. ред. к.е.н., доц. Стасишина А.В. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 637 с.

2. Татарнікова Т.О. Механізми формування національно-державної ідеології забезпечення внутрішньої безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2024. №21. С.208-210.

3. Токарчук О.В. Національна ідеологія в українському державотворенні: ціннісний аспект. Нове українське право. 2024. Вип. 4. С.51-58.

УДК 316.48:620.9

Шумлянський С., канд. політ. наук; Костира С., канд. техн. наук; Будз В., канд. філос. наук

Науково-дослідний центр Держспецтрансслужби, Україна

ОБ'ЄКТИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У КОГНІТИВНІЙ ВІЙНІ

Анотація. Тези присвячено розгляду енергетичної інфраструктури як інструменту когнітивного впливу в умовах сучасної війни. Проаналізовано російську стратегію «ядерного терору», включаючи шантаж навколо ЗАЕС та використання енергосистеми як зброї. Оцінено вплив українських ударів по російських НПЗ у контексті стратегічної нейтралізації. Визначено, що фізичний вплив на об'єкти енергетики є ключовим засобом трансформації ментальної реальності ворожого суспільства та деконструкції стратегічних нарративів.

Ключові слова: енергетична інфраструктура, когнітивна війна, нарративи, інформаційна протидія, ядерний шантаж, стратегічна нейтралізація, нафтопереробні заводи.